



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.  
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,  
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

**Berti, Giovanni Lorenzo**

**Monachii [u.a.], 1749**

Caput IX. Refelluntur oppositæ sententiæ argumenta.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83656)



*gita quæso, totum humanum genus quasi lignum aridum, lignum infructuosum, lignum in ipsa radice vitiatum, utpote veneno antiqui serpentis inficiatum, iustissimis addictum flammis, igni destinatum, adjudicatum damnationi.* Aelredi sententia deprompta videtur ex cap. 111. Matth. vers. 10. Alcimi Aviti in Carmine ad Fuscina Sororem hæc sunt verba,

*Quæ flammis tantum genuerunt pignora matres.*

Plura ex his collegit primum Ariminen- sis: selegit illustriora Petavius: permul- ta Vossius: omnia cumulate & erudi- te Norisius; hinc posteriores degusta- runt.

Allata sunt propositione 3. verba Flo- rentini Concilii. Horum sensus est: *Iisdem inferni penis puniendas eorum, qui cum solo originali peccato moriun- tur, animas, quibus cæterorum, qui in actuali mortali decedunt. Horum au- tem pena sunt combustio ignis, ut Augu- stinus supra citatus à nobis observat. Ut igitur quamvis eorum, qui in lethali cul- pa pereunt, dissimile sit in eadem concre- matione iudicium, una est tamen crucian- tium pena flammarum: ita parvuli in- æquali quidem flammarum cruciatu tor- quentur; sed torquentur tamen.* Agno- scis opinor, verba Petavii. Hactenus dictis satis superque refelluntur, qui verba Augustini aut detorqueant, aut elevant.

224  
Ac ratione.

Sit postrema argumentatio à ratione; quamvis Theologo nulla validior est ratio, quam à Divinis Scripturis, eorumque Patrum auctoritate, qui dirimendæ contro- versie contulerunt quantum ipsorum animo erat roboris, & nervorum. Sæ- penumero dictum est parvulos esse sub diaboli potestate: quod probant exsus- fationes Ecclesiæ, scribit Augustinus lib. 1. de peccat. meritis cap. 34. lib. 1. de Nuptiis cap. 23. lib. 111. Operis

Imperf. cap. 200. & definit Tridentina Synodus sess. v. de Originali peccato. Atqui Diabolus, dum ei occulta iustitia permittitur, captivos parvulos in hac vita vexat, animam & corpus affligit, sensus, sanitatemque pervertit, ut ex- perimento compertum est, & idem Au- gustinus docet in 1. Op. Imperf. cap. 88. Iactabit ergo vehementius, affliget, pes- fundabit, cum directos, inferisque as- servatos vindice flamma constringet, Deinde si verum esset, quod Adversa- rii confidentissime urgent, Originali pec- cato nullam sensibilem pœnam corres- pondere, non possent absque injusti- tia plecti morte corporis: *Habet enim asperum sensum, & contra naturam vis ipsa, qua utrumque divellitur quod fue- rat in vivente conjunctum atque conser- tum, quamdiu moratur, donec omnis adi- matur sensus, qui ex ipso inerat animæ carnisque complexu, lib. XIII. de C. D. cap. 6.* Atqui ob peccatum originale pueri morte corporis afficiuntur. Ergo originali peccato pœna quoque sensibi- lis correspondet. Quidquid enim sit de statu puræ naturæ, in quo plurium sen- tentia homines nascerentur morti obno- xii; indubitatum nunc est, mortem me- rito infligam esse peccati. Postremo (videor enim satis de hac quæstione dis- seruisse) parvuli baptizati de alieno me- rito reportant bona corporis, quoniam in regeneratione spiritali evacuaturo ca- ro peccati, & per baptismum adificun- tur in Ecclesiam Christi, qui sanctificat animam, & glorificat corpora: ergo non baptizati reportant mala corporis, quia generatione corporali trahunt ex Adam carnem peccati, & per noxam originariam numerantur in familiam dia- boli, in cujus domo est cruciatus animi, & corpus esca flammarum. Vide quæ diximus cap. 1. huius libri ad ultimam objectionem.

## C A P U T IX.

Refelluntur oppositæ sententiæ argumenta.

### S U M M A R I U M.

1. Obiectio 1. Solvitur.
2. Obiectio 2. Refutatur.

à N. 3. Usque ad N. 13. aliæ adducuntur ob-  
jectiones.

I.  
Solvitur 1.  
Obiectio.

**Q**ui arbitrantur parvulos, si non re- generati è vita exceßerint, nullo ignis supplicio in inferis confici, primum adversus nos literarum sancta- rum auctoritate belligerant. Apostolus, inquiunt, in 2. ad Corinth. v. 10. ait:

*Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit sive bonum, sive malum. Apocalypsis 18. v. 7. habetur: Quantum glorificavit se, & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum & lu- lum.*



*Sum.* Et ipse iudex ad sinistram positus dicturus est, Matth. xxv. 41. 42. *Ite in ignem aeternum . . . esuri. Veni, & non dedistis mihi manducare, &c.* At qui parvuli nihil mali gesserunt, nunquam in delectamentis deliciisque fuerunt, neque denegarunt eleemosynam indigentibus. Igitur parvuli referre non debent mala corporis, non sunt plectendi tormentis nec perpetuis ignibus concremandi.

Resp. primo hoc esse argumentum Juliani apud Augustinum lib. vi. cap. 10. quod à Parente adversus callidum versutumque dialecticum retorquetur. Nam parvuli baptizati de alieno recte facto reportant bona corporis: ergo possunt de alieno peccato reportare malum. Vide ob. ultimam 1. capituli. Hac ratione alia loca in adversarios retorquentur. Quippe parvuli corporis delicias & oblectamenta non despexerunt, nec sunt elargiti pauperibus obulum, minimumque teruncium; & referent nihilominus gloriam corporis, regnumque electorum. Præterea respondetur nihil esse magis verum, quam mundi illecebris obscenisque voluptatibus deberi sensum afflictionem ignisque supplicium, & judicandum fore sine misericordia, qui misericordiam non fecerit. At nunquid damnati horum tantum scelerum poenas dabunt? Ergo neque hæresis, neque ambitio, nec desperatio, aliaque hujus generis crimina absque carnali delectamento patrata non erunt flammis ultricibus punienda? Ergo qui pauperem alit & stipem erogat, volutatur autem in coeno libidinum, regnum Dei possidebit? Ergone, quia in iudicio durius agetur cum fidelibus, qui fuerunt naturâ asperi, & humanitatis expertes, infideles atque idololatras absolverent? Unum itaque genus peccatorum pro reliquis positum est, & maleficia magis nefaria pro noxis cæteris. Responsum reddo breviter & absolute: Distinguo majorem: Hæc dicta sunt ad exclusionem aliorum peccatorum, nego: sine tali exclusione, concedo.

<sup>2.</sup> *Solvitur Ob- jectio 2.* Opponunt 2. verba Jobi cap. 3. ubi posteaquam ait diem nativitatis suæ fuisse atrum ac tristem; peroptat perjisset in utero matris, vel statim in lucem editus; reddique v. 13. hanc rationem: *Nunc enim dormiens flevi, & somno meo requiescerem.* Itaque parvuli decedentes ante usum rationis nullo sensibili supplicio torquentur. — Resp. dist. ant. Et Job puerorum, qui immaturâ morte abripiuntur, dormitionem & quietem appellat, quatenus immunes sunt à doloribus, miserisque hujus sæ-

culi, concedo. Quatenus ex hac vita migrantes in peccato, requie ac felicitate potiuntur, nego. De præsentis vitæ afflictione loquitur Jobus, de qua & nos, dum moritur homo infortuniis miserisque jactatus, licet impius sit, dicere consuevimus, Poenis & calamitatibus obrui tandem aliquando cessavit. Nimirum ob oculos nostros hujus vitæ conditio versatur, non futura. Ita Job: qui proximo vers. 17. suorum verborum sensum exponit: *Ibi impii (scilicet in sepulcro) cessaverunt à tumultu, & ibi requieverunt fessi labore. Et quondam vincti pariter sine molestia non audierunt vocem exactoris. Parvus & magnus ibi sunt, &c.* Quietem ergo ac dormitionem appellat mortem, qua omnes sive parvuli, sive adulti ab angustiis sæculi eximuntur. Exhibet ergo nobis miserorum lamenta, veluti ille, qui Elegia xiii. agebat in 3. Tristium:

*Ecce supervacuus, quid enim fuit utile nasci)*

*Ad sua natalis tempora nosse adest.* Præterea Gregorius lib. iv. moral. cap. 3. docet, hæc verba Jobi non esse literaliter accipienda. Atque premuntur eadem difficultate Theologi omnes, qui ob poenam damni censent parvulos contristari. Vide in hunc locum Hieronymum.

Tertio objiciunt auctoritatem Decreti de Baptismo Tit. 42. cap. 3. *Majores:* <sup>3.</sup> *Solvitur Ob- jectio 3.* Ubi Innocentius IV. (non ut citari solet, III. cum sit Rescriptum an. 1250.) ait: *Pena originalis peccati est carentia visionis Dei: actualis vero pena peccati est gehennæ perpetuus cruciatus.* — Resp. primo in Decretorum Codice dist. 4. de Consecrat. c. 3. *Firmissime* definiri originale peccatum puniri *ignis æterni sempiterno supplicio.* Hujusmodi ergo decretum adeo perspicuum expressumque alteri valde ancipiti & ambiguo est præferendum. Deinde non addit Pontifex particulam *Tantum:* ideoque si ob peccatum actuale punitur damnatus & cruciatus gehennæ & privatione visionis Dei; plecti etiam potest propter originale quod sine consensu contrahitur, sine consensu per vim remittitur Sacramenti: *actuale vero quod consensu contrahitur, sine consensu minime relaxatur.* Objiciunt autem cur pariter non baptizentur amentes ac dormientes, & in eis deleatur per baptismum originale peccatum, remanente actuali, respondet Pontifex



rifex primo quod Dominus, qui totum hominem sanum fecit in Sabbato, opus imperfectionis non novit: Et ob hoc peccata non ex parte, sed ex toto dimittit. Alteram idat responsionem, eoquod pena originalis peccati est carentia visionis Dei; actualis vero pena peccati est gehenna perpetuus cruciatus: unde si dimitteretur alicui primum altero non dimisso, talis non careret visione Dei propter originale dimissum, & cruciaretur in gehenna propter reatum criminis actualis: sed hac tanquam impossibilia minime patiuntur, imo sibi mutuo adversantur. Quarum rationum priorem probamus: altera ab imperito Secretario, ut habetur in Glossa, addita est; constat enim, adultum cui dimissum est peccatum originale, & decedit cum actuali mortali, utraque poenâ puniri. Vide Gregorium Ariminensem.

4. Arguunt 4. auctoritate Augustini: qui in tertio de libero arbitrio cap. 23. ait: *Non enim metuendum est, ne vita esse potuerit media quadam inter recte factum, atque peccatum, & sententia iudicis media esse possit inter premium atque supplicium.* In eo autem loco sermonem habet de parvulis. Rursus in v. contra Julianum cap. xi. non solum scribit parvulos futuros in damnatione mitissima, sed etiam negat tanta poenâ esse plendendos, ut eis non nasci potius expediret. Quod falsum esset, si torquendi forent ambustione perpetuarum flammarum. Rursus ferm. 14. de verbis Apostoli cap. 6. ait: *Hæc illis sola poenâ est non esse in patria.* Igitur præter poenam damni nulla alia parvulis irrogatur. Tandem Tract. 19. in Joannem asserit iudicis sententiam, *Ibunt in ambustionem æternam, esse de quibusdam sinistris.* Non ergo ad omnes, qui in sinistra erunt, est referenda.

5. Ulterius sententia S. Augustini manutinetur. Respondetur frustra hæc perpauca & contorta Augustini amplissimis ac expressissimis testimoniis opponi. Quæ antequam Adversariis nostris eripiantur, summam illorum erga Augustinum observantiam gratam acceptamque habeo, qui palam recedere à tanto Magistro erubescunt. Non enim probare me finit ingenium meum acrimoniam styli, quo L'Herminier Tom. vi. p. 453. scibit, *At ego miratus sum persæpe illorum omnium audaciam, qui in opinionis suæ præsidium Divi Augustini auctoritatem super hoc negotio proferunt, &c.* Non est audacia hæc, sed reverentia. Jam vero ex dictis constat, S. Patrem damnationem parvulorum appellare mitissimam comparate ad adultos; neque de illis

usurpandam Dominicam sententiam Melius erat si nati non fuissent; quæ nec de omnibus peccatoribus qui æterno igne cremantur, pronunciata est, sed de scelestissimis tantum, ad ostendendam inæqualitatem tum poenarum, cum peccatorum. Quæ sunt Augustini verba legentibus manifesta. Nam eodem cap. 92. Ench. ubi damnationem puerorum appellat mitissimam, ait: *Quicumque vero ab illa perditionis massa, quæ facta est per hominem primum, non liberantur per unum mediatorem Dei & hominum, resurgent quidem etiam ipsi unusquisque cum sua carne, sed ut cum diabolo, & angelis ejus puniantur.* Atque hoc loco istud addidi, ut videant Augustini mentem, qui docent ignem inferni non posse in parvulorum corpora vim nativam exercere. Quamquam non satis percipio istiusmodi subterfugiorum acumen; si enim ignis corpora adurat naturali virtute, si collatâ divinitus, ad præsentem controversiam nil atinet. Verba ex ferm. xiv. de verbis Apostoli, sunt ex concessis à Pelagianis illatio dogmæ Catholicorum. Illi fatebantur parvulos excludi à regno celorum, frui tamen aliqua tranquillitate. Sic eos revincit Augustinus: Hoc tantum non esse in patria maximum supplicium est: quam ergo quietem ac beatitatem fingitis in iis, qui à Patria perpetuo exulant? Ac subinde probat reprobos omnes ituros in combustionem æternam, ut precedenti capite demonstratum est. Tractatu in Joannem 19. n. 18. plendendos supplicio ignis appellat quosdam sinistros, relate ad omnes gentes, turbamque judicandorum universam. His ergo excussis, unum restat ex tertio libro de lib. arbitrio, quod jam expediam.

6. Agit S. Pater in hoc libro adversus Manichæos, qui existere principium malorum omnium nitebantur ostendere argumentatione petita à parvulis. Hi enim cruciatibus corporis affliguntur, cum nullum peccatum patraverint. Cum ergo mali non sint propria voluntate, consequens est, ut tales sint constitutione naturæ. Rursus dicebant, qualis in iudicio futuro deputabitur, cui neque inter justos locus est, cum nihil recte fecerit, neque inter malos, quoniam nihil peccavit? Itaque oportet, ut parvulus, qui damnatur, nec ullius reus est iniquitatis, sit malus conditione, ac substantia. Quid ad hæc Augustinus? Cum Manichæi fateri nollent originale peccatum voluntaria Adami prævaricatione transfusum, conterit argumentationes istas ex illorum assertionibus. Recit.



Recipiebant novum Testamentum, sciabantque necatos ab Herode infantes ab Ecclesia cum Martyribus honorari. *Quis ergo novit* (ait de pueris, qui doloribus ac mortibus flagellantur) *quid ipsis parvulis in secreto iudiciorum suorum bonæ compensationis reservet Deus?* Sic explodit unam Manichæorum instantiam, quod si nullum est peccatum in parvulis, temporales afflictiones non erunt poena peccati, sed meritum occultæ retributionis. Diluit eadem ratione quod objectabant Manichæi de parvulorum iudicio. Potest, inquit, horum parvulorum vita esse media inter recte factum, & peccatum? igitur poterit etiam sententia iudicis esse media inter præmium, & supplicium; ideoque nec ex temporalibus cruciamentis, neque ex futuro parvulorum iudicio inferitur illorum malam esse substantiam. Hæc vident omnes non cæci; qui legunt laudatum caput tertium ac vicissimum. Quid ergo juvat Adversarios nostros locus iste? Sequitur ex Augustiniana responsione parvulos morte non plecti propter Adæ peccatum? Minime. Sequitur vitam parvulorum esse mediam inter peccatum & recte factum? Minime. Sequitur in iudicio futurum locum parvulorum inter iustos & malos? Minime. Ergo nec sequitur sententiam iudicis posse mediam esse inter præmium ac supplicium; sed hoc sequeretur duntaxat, si parvuli nullum peccatum contraherent. Adde ex hoc Augustini testimonio Adversarios nostros contendere S. Patrem hic admittere statum *pura naturæ* possibilem. Nonne hinc statum illum medium inter iustitiam & peccatum se evincere jactitant? Igitur, velint, nolint, fateri debent sententiam illam *mediam* non spectare ad parvulos obnoxios originali peccato.

Ad hanc responsionem meam accedunt observationes Norisii, Augustinum in Epist. ad Hieronymum 28. nunc 166. cap. 7. differte contestari, quod in 111. de lib. arbitrio nihil dixerit de damnatione eorum parvulorum, qui sine baptismo emigrant de hac vita; imo cum Pelagiani, ac Massilienses hunc locum S. Patri objectarent, respondet de dono Perseverantiæ cap. 12, se minime de poenis parvulorum dubitasse, & adversus Manichæos instituisse disputationem; ac etiam si cum scripsit de libero arbitrio in hac dubitatione versatus esset, neminem debere esse tam injustum, atque invidum, qui se *proficere probiberet, atque in ea dubitatione remanendum esse iudicaret.* Unde iussit operam Bellarmini scribens Augustinum nunquam

R. P. Berti Theol. Tom. III.

quæ scripserat in eo cap. 23. retractasse. Ideo enim non retractavit quod olim docuerat de poenis parvulorum, inquit Norisius, quia de iisdem non dubitaverat. Sunt qui ulterius respondent, quod sicut vita parvulorum dicitur media inter recte factum atque peccatum, intelligendo peccatum actuale; ita sententia sit media inter præmium & supplicium, accipiendo mercedem & poenam, quæ retribuitur meritis personalibus. Quemadmodum ergo pueri baptizati non habent retributionem adultorum, habent tamen animi corporisque beatitudinem: ita non baptizati non afficiuntur cum adultis æquali supplicio; sed afficiuntur tamen. Sed vera est responsio prior, quamquam & hæc contrariam argumentationem atterit & eliminat.

Opponunt 5. aliquorum Patrum auctoritatem, qui videntur ab Augustiniana sententia recedere. Sunt hi Ambrosius, Gregorius Nazianzenus, Bernardus, & cum plurimis Scholasticis D. Thomas, ac S. Bonaventura. Ambrosius libro 2. de Abraham cap. ultimo scribit de parvulis sine baptismo ex hac vita migrantibus: *Habeant tamen illam apertam poenarum immunitatem, nescio an habeant regni bonorem.* Nazianzenus Orat. 40. quæ est in Sanctum Baptisma, eorum, qui non baptizati ex hac vita discedunt statuit tertium genus, id est parvulorum, qui lavacrum nec contempserunt, nec consequi poterunt; de quibus ait, *Nec caelestis gloria nec supplicii a iusto iudice afficientur, utpote qui licet signati non fuerint improbitate tamen caveant, atque hanc jacturam passi potius fuerint, quam fecerint.* Habet consimilia Nyssenus scribens Orat. 1. huiusmodi pueros *in doloribus ac tristitia non esse.* Bernardus vero in Serm. de resurrect. 3. *Cesset* (inquit) *Voluntas propria, & infernus non erit.* Porro D. Thomæ aperta est sententia 3. p. q. 1. art. 4. & q. 5. de malo art. 2. sicut & D. Bonaventuræ in 2. dist. 33. art. 3. q. 1. huiusmodi pueros supplicium ignis evadere.

Resp. 1. Gregorium Nazianzenum & Nyssenum, aliosque ante exortam Pelagianam hæresim, non tam fuisse in hac controversia versatos, quantum in ea Augustinus & Africani Patres sese exercuerunt, unde, quemadmodum in materia de Prædestinatione & Gratia, ita in hac quæstione post illam hæresim ventilata, Latini Græcis præferendi sunt, maxime quod hi tantum duo Adversariis favere videntur, & si rigoro accipiantur, scribunt pueros ante baptismi lavacrum carere improbitate & peccato, quod

7.  
Solvitur 5.  
Obiectio.



quod falsum est. Pro nobis autem stant Augustinus, Fulgentius, Patres Milevitani, & Carthaginenses, & confessio Petavii, & aliorum, Florentini Concilii decretum. Et nihilominus ob horum duorum, necnon D. Thomæ ac Bonaventuræ reverentiam, oppositam opinionem Catholice propugnari fatemur, eique nos vel unam censoriam virgulam minime hoc nostro scripto adjicimus. Sed singula expendenda jam sunt.

In Ambrosii cap. ultimo lib. 2. de Abraham opinantur PP. Benedictini Tom. 1. pag. 351. nonnulla ab aliquo hæretico fuisse intrusa. Nec immerito; nam supra num. 79. Ambrosius affirmative dixerat parvulos non baptizatos excludi à regno. Quomodo ergo posthac scripsit: *Nescio an habeant regni bonorem?* Deinde ultima pars postremi capituli cum præcedenti nulla ratione cohæret. Insuper absolute asserere quod hi parvuli habeant immunitatem pœnarum, videtur sapere Pelagianismum. Optima tamen est responsio nostri Vatrocy loqui Ambrosium per figuram concessionis, siquidem ait, *Habeant, non, habent.* Etenim perspicuum est illum tam de adultis, quam parvulis verba facere, & probare sancti lavacri promissæ necessitatem. Solent proferri & quædam de Ambrosii in Epistolas Pauli Commentariis: sed liquet hæc perperam sub tanto nomine celebrari. Observarunt in iis viri docti semina Pelagianismi: nos autem suspicamur conscripta ab Hilario Diacone, qui vixit sub Damaso, & Luciferianis adhæsit, ut diximus ad cap. 2. ad ob. ultimam. Idem asserendum est de Auctore QQ. ad Antiochum, scribente q. cxiv. de parvulis, qui non baptizati decedunt, *ὅτι εἰς βαπτισμὸν εἰσέρχονται, ἀλλ' ὅτι πάλιν εἰς νόστον, ἀμαρτίαν γὰρ οὐκ ἐπαύσαντο*: Neque in regnum ingrediuntur, neque rursus in penam: peccatum enim non commiserunt. Spuriæ sunt enim quæstiones illæ, licet diu Athanasianæ habitæ sint, & alicubi nonnulla præferant ex Athanasio translata. At continent longe plura obscuri & imperiti Scriptoris: atque cum olim non excederent num. 35. jam extant 136. *Librariis* (inquiunt eruditi Censores Tom. 2. p. 252. edit. PP. S. Mauri) *novas quæstiones semper addentibus.* Laudatum D. Bernardi Sermonem habitum ad adultos liquet legentibus. Testimonium Nysseni premit eos etiam, qui ob pœnam damni parvulos mœrore aliquo affici tenent, quod sentit Adversariorum nostrorum pars major, & si perpaucos Thomistas exceperis, omnes propemodum.

Dubitatur etiam Nyssenus an *quælibet anima ante Judicis tribunal sistetur*, cum postea id fuerit definitum, ut cap. præcedenti dictum est: unde qui negat parvulos judicandos, auctore Beda in Proæmio Cantorum, *contradicit Catholica fidei.* Quare dicendum est cum Norisio Gregorium Nyssenum in ea quæstione, quam appellat *difficilem atque perplexam*, dubitanter locutum esse: alioqui erit in hac parte ipsius opinatio penitus rejicienda.

Unus restat Gregorius Nazianzenus. Hunc Nostrates satis commodè exponunt; quod sicut dum ait parvulos *care* *re improbitate, & iacturam potius pati quam facere*, loquitur de neglectu baptismatis: ita dum addit, *nec celestis gloria, nec supplicio illos affici*, accipendus est de punitione respondente huic neglectui, ac deficientiæ; ob quam proculdubio adulti contemptores baptismatis supplicio multo acerbiori plectentur. Atque hanc responsionem magnorum virorum consensione probatam refutare non ausim. Nazianzeni tamen sententia videri posset aliquibus manifesta; nam paullo ante scripserat medium quid intercedere inter gratiam, ac mortem, *γίνεσθαι τὴν μέσσην τῆς χάριτος, καὶ τῆς ἀνάγκης*. Tum post ea, quæ nobis obijciuntur, scribit non propterea quemquam aliquo dignum esse supplicio, quia non meretur honorem: *καὶ γὰρ ὅστις ἐτιμῆς, ἤδη καὶ κολάσεως*: parvulos vero sine lavacro decedentes neque gloriæ honorem, nec supplicium subituros, *ὥστε δοξαζήσεσθαι, ὡς τε κολασθήσεσθαι*. Insuper Græcus illius Scholiastes Nicetas ad hanc ipsam Orationem ita Nazianzeni sententiam explicat: *Nec celestis regni voluptates sentiunt, nec penis ullis torquentur.* In nonnullis etiam latinis editionibus, ut in Parisiensi an. 1609. additum est in margine, *Parvuli nulla pœna sensus mulctantur.* Sed primum animadvertendum est Nazianzeni verba etiam eos premere, qui censent pueros pœnam damni sentire. Deinde hæc scripta esse ante exorta dogmata Pelagiana; postea vero medium locum inter gloriam & supplicium à Patribus, & Conciliis fuisse explosum, atque exhibitum. Scholia autem, atque interpretationes non sunt eadem cum textu estimatione probanda. Quid vero de Divo Thoma Aquinate? Is quidem communem Scholasticorum sui ævi sententiam tutatus est; sed ut erat Augustini studiosissimus, hujus sparsit ubique semina. In 4. sent. dist. 46. q. 2. docet, *Peccato originali non tantum deberi carentiam visio-*

8.  
Ac ulterius  
declaratur.



visionis pro pena, sed etiam subiecti annihilationem: ex quo probat Godoy celebris & peracutus Thomista disp. 38. de peccat. §. 3. originali peccato obnoxios etiam poenā sensus fuisse ex rigore mulctandos. Subiecti enim annihilation est poena omnium gravissima, & ideo poena sensus est vera poena, quia ad subiecti annihilationem quodammodo tendit. Plura sunt, quæ idem evincunt, ab eodem Auctore ex D. Thoma de prompta Sylvius in 1. 2. q. 86. num. 6. ait, Beatum Thomam variis quidem in locis loqui juxta sententiam suo tempore communem. Si tamen suam Summam Theologicam absolvisset, non deest ratio existimandi eum in partem alteram fuisse declinaturum, quia lib. III. contra Gentes cap. 156. habet pro absurdo, quod sint aliqui homines, qui nec beatitudinem consequantur, nec poenam à Deo patiantur, quod juxta Scripturam Matthæi 25. omnibus in Divino judicio existentibus dicitur, *Venite, possidete paratum vobis regnum, vel, discedite in ignem æternum*. Multo magis ad nos accessisset, si postremum contra Julianum opus datum ei esset perlegere, ubi sententia nostra traditur expressissime, lib. 1. n. 48. lib. 3. n. 200. &c. Dictum supra, quod in Epistolam ad Ephes. lect. 1. scribit ob originale peccatum nasci unumquemque poenæ, & gehennæ addictum. Verba Beati Thomæ sunt: *Hoc est quod dicit, Erasmus natura, id est per originem naturæ, non quidem naturæ, ut natura est, quia sic bona est, & à Deo; sed naturæ ut vitiosa est, Filii iræ id est vindictæ, poenæ, & gehennæ: & hoc sicut & cæteri, id est Gentiles*. Hæc pauca pro mea erga D. Thomam observantia satis sit innuisse. De D. Bonaventura, omissa responsione Vanroy Tom. 1. pag. 288. tantum commemorabo Apostolicam ad Rom. XIV. §. hortationem, *Unusquisque in suo sensu abundet*, quæ nec Oveum fugit dicere solum,

*His ego censuerim vetus hoc debere reponi,*

*Illa tibi placeant dum magis ista mihi.*

Id vero non assero facta comparatione inter eximium Ecclesiæ Doctorem, nosque miserrimos in summa ignorantia versantes: sed propositis mihi Augustini, ac Bonaventuræ doctrinis hac in parte pugnantibus, in utrumque obsequentissimus illius placita debito filii officio complector; hujus sapientiam condignis laudibus prosequor. Atque hoc idem,

*R. P. Berti Theol. Tom. III.*

ubicunque Divi alicujus oppositam sententiam non sequor, aut verba absque interpretatione præmitto, me profiteor sensu animoque tenere.

Sexto objiciunt argumenta quædam à ratione petita. Ac primum: Poena sensibilis non est originali peccato proportionata: non ergo hac poena mulctantur pueri è vita migrantes absque baptisate. Probant antecedens I. quoniam peccatum originale non contrahitur per actum propriæ voluntatis: ergo nec illi respondet mulcta, ac supplicium proprii sensus. II. Peccatum illud est vitium naturæ, non personæ, igitur ejus causâ persona plecti non debet. III. Poena sensibilis debetur conversioni ad bonum commutabile; quæ non est in puerulis. IV. Ob pravam inclinationem & pronitatem ad malum, quæ ratione concupiscentiæ posset sensui puerorum hæere, nemo damnari potest, nisi illius motibus obsecundet. V. Nec quispiam reprehendi potest in eo, quod nequit vitare. VI. Etiam Augustinus lib. de duabus Animabus cap. 11. affirmat illud impio imputandum esse, unde illi liberum fuerat abstinere. VII. Nulla ob originale peccatum injungitur poenitentia: non ergo ei debetur mulcta, qua animadvertitur in adultos ob actualia.

Hæc omnia placuit simul congerere, quoniam facillimæ sunt solutionis, scitumque Augustinianum quater non valent, magisque corroborant. Itaque nego antecedens. Ac priorem probationem primum in adversarios retorqueo: Parvuli non contrahunt noxam originalem actu propriæ voluntatis, & nihilominus eorum voluntas à summo bono, quod appetit, ac tristitia cum pena divellitur: Ergo licet non deliquerint proprio sensu, juste poterit illorum sensus flammæ cruciamenta experiri. Deinde nego consequentiam; nam cuicumque peccato mortali, sive origine contrahatur, sive propria voluntate, cum displiceat Deo summo bono, debetur, si Deus velit, omnis poena, etiam infinite acerba si dari posset, inquit S. Thomas in 2. dist. 42. q. 1. art. 5. ad 2. Præterea peccatum quod in Adam fuit actuale, in posteris originale est: ideoque omnis poena, quæ debetur peccato actuali primi hominis, infligi potest peccato originali cæterorum. Insuper Doctores, qui adversum nos hæc obiectant, putant originale peccatum esse proprium omnibus, quia omnium voluntates censebantur in Adam. Si id sufficit, ut pueri voluntate propria peccave-

9.  
Solvitur  
Obiectio 6.

H 2



eaverint, cur non sufficit ut in proprio sensu tormenta percipiant? Rursus, damnari potest exelusione regni anima quæ non continebatur in anima Adæ: ergo plecti potest supplicio ignis corpus, quod præexistebat in Adæ corpore.

Secundum ita diluitur. Primo retorquetur in Adversarios. Quod originale peccatum sit vitium naturæ, non personæ non evincit, quin hæc persona sit peccatrix, debeatque damnari ad tartara: Ergo nec efficit, ut hæc persona gehennæ cruciamentum non sentiat. Deinde distinguo ant. Originaria culpa naturæ vitium est, non personæ, id est, inducta voluntate protoparentis, qui naturam communem viciavit, concedo: propagata per voluntatem Adæ, ita ut vere ac proprie non sit culpa omnium posterorum, nego antecedens.

Est tertium ejusdem similaginis. Principio in Auctores evibratur. Tametsi parvuli non sunt actû voluntatis suæ averfi à bono incommutabili, afficiuntur pœna damni: Ergo etsi conversi non fuerunt ad commutabile bonum, plecti poterunt pœnâ sensus. Deinde distinguo ant. In parvulis non est conversio ad bonum mutabile, actualis per determinationem arbitrii sui singularem, concedo: habitualis per concupiscentiam inseminatam origine, nego. Et quoniam in idem recidit quod sequitur quarto loco, similiter retorquetur: Ob concupiscentiam, cui inest habitualis averfio à Deo, parvulus non baptizatus plectitur pœna damni: ergo ob pronitatem cui inest habitualis propensio ad illicita, mulctari poterit pœnâ sensus. Deinde distinguo propositionem: inclinatio mala non castigatur nisi accedente voluntatis consensu, ad Tribunal Magistratus, qui curat duntaxat externam civium politiam, concedo: ad Tribunal Dei, qui scrutatur renes & corda, subdistinguo: si prævæ inclinationi adhæreat reatus & macula peccati, ut adhæret concupiscentiæ non baptizatorum, & habituali peccato nondum remisso, nego: si concupiscentiâ, ablata interelusione, quæ separabat à Deo, soluta sit à reatu, ut est in baptizatis, atque in adultis, quibus peccatum habituale dimissum est, concedo. Vide quæ scripsimus ad propositionem 3. quinti Capitis.

Quod proxime sequitur, recidit in caput adversariorum. Parvuli posita Adæ prævaricatione vitare nequeunt reatum originarium, & nihilofecius illius causâ condemnabuntur. At qui potest dam-

nari, potest etiam vituperari ac reprehendi. Ergo parvuli reprehendi possunt ob prævaricationem Adæ, quæ evitari non potuerunt. Præterea distinguo antecedens: Non potest quis vituperari, ac reprehendi ob originale peccatum, tanquam malus arbitrii electione, concedo: tanquam malus natiuitate, & viciatâ naturæ origine, nego. Si enim hoc pacto nequit filius Adæ obfurgari: quomodo est naturâ filius iræ, filius vindictæ? Cur audient infantes, qui sine regenerationis Sacramento extremam diem obierunt, Judicem sic eos alloquentem: *Ite in ignem æternum?* Etiam si flammarum tormenta vitarent, an non ignominiosum est, Imaginem Dei in exilium propelli, subire tenebras exteriores, ac degere sub dæmonis potestate? Num probum, ac ignominia non est, furcæ alligari, damnari ad triremes, etiam si cervicem non frangat carnifex, nec remigare opus sit, vitamque arreptitiopane miserrimam agere? Compellabimus, si hoc verum est, Adversarium nostrum iisdem verbis, quibus Augustinus alloquitur, serm. 14. de verbis Apostoli, hominem Pelagianum, *Videris tibi misericors, quia non auferes ei vitam, damnas tamen quem separas à regno cælorum. Damnas, non eum percusis, sed in exilium mittis.* Quod ex libro Augustini de duabus animabus addebatur, eidem à Juliano fuit objectum: sed respondit S. P. in primo Operis Imperf. num. 48. se ibidem definisse peccatum actuale, non illud quod peccatum est, & simul pœna peccati: idque necessarium est Catholicos profiteri; alioquin originale, quod infantes ante usum libertatis contrahunt, non posset reputari peccatum. Atque istud contendunt Pelagiani hac eadem fallaci argumentatione ducti, quod nemo potest damnari ob id, à quo liberum non est abstinere.

Postremum argumentum potest similiter retorqueri. Enimvero mors, & vitæ hujus calamitates, exilium, & concepta illinc amaritudo, sunt in pœnam originalis peccati. Falsum ergo est filios Adæ ejusdem peccati pœnitentiam non agere. Ad hæc Cathecumenus priusquam baptismate abluatur, monendus est, se inimicum esse Dei, ac sub dæmonis potestate captivum: quod audiens, inquit Norisius, dolore corripitur. Parvuli quoque pœnitentes sunt modo suo, cum per verba gestantium Diabolo & huic sæculo renunciare monstrantur, ait Augustinus in 1. de peccat. merit. cap. 19.

Op-



10.  
Solvitur  
Obiectio 7.

Oppones 7. Parvuli, cum gratia destituti sint, nequeunt poenam gehennæ patienter sufferre: ergo in cruciatibus in impatientiam prorumpent, ac Deum blasphemabunt. Rursus: quis ignorat hoc Augustinianorum placitum feritatem, ac immanitatem olere? Denique, ut ut sit, hujus sententiæ promulgatio plura inter rudiores scandala parere, & piarum matrum animum perturbare, ac frangere potest.

Resp. ad 1. Nego consequentiam: ex quo enim ob originale peccatum gerant parvuli voluntatem à Deo averfam, non sequitur, ut debeant mox in Dei odium, & blasphemias prorumpere, & eandem malitiam habeant cum peccatoribus sceleratissimis, ac sint à dominante malitia in omne scelus abrepti; ut commentus est Bajus proposit. 48. & 49. Urgeri etiam potest istud argumentum de pœna damni: quam si ægre ac moleste ferant; blasphemabuntne? Ad alterum dixi nuper, quod si carent pueri peccato, nec in eos misericordes sunt, qui damnant, eosque in exilium mittunt, etsi non percutiant. Si peccatum contraxere, ut fides docet; exclamandum est, *Quam inscrutabilia judicia Dei!* Vidimus etiam superiori capite, hanc esse veterem Juliani querimoniam. Ad postremum respondere possumus, fortasse si hæc nostra divugaretur assertio, nec rusticos tam audeat casuros prægnantes uxores, nec tam frequenter compressas puellas curaturas abortus, nec allaturos conjuges interdum vel intemperantia, vel alia causa filiis nascituris interitum. Tunc enim illacrymantes clamarent: Veh! in sempiternum ignem infantulus dejectus est! Dignoscatur etiam facilius originariæ culpæ demeritum, atque ex illa, quam acerbum ferumque sit actualium criminum supplicium. Verum quandoque non expedit omnia dicere, nec in aures omnium, nec coram omnibus.

11.  
Adducitur  
Obiectio 8.

Opp. 8. Quibus ergo deferviet terra illa nova, quæ futura prædicitur Apocalypseos primo ac vigesimo; *Et vidi celum novum & terram novam?* Quibus, inquam, nisi parvulis immatura morte peremptis? Hi enim licet averti à Deo auctore supernaturali, naturalem ordinem servant, ideoque visione quidem Dei privabuntur, at non communicatione cæterorum bonorum.

Respond. 1. cum S. P. Aug. 20. de Civit. Dei cap. 16. futurum novum cœ-

lum, ac novam terram, *ut mundus in melius innovatus apte accomodetur hominibus etiam carne in melius innovatis.* Quapropter non erit nova illa creaturæ facies pro iis, qui veterem hominem non exuerunt. Cum soleat propterea prophetica locutio propriis verbis metaphoras admiscere, eo sensu dictum est *celum novum ac terram novam*, quomodo nova creatura, novum figmentum, novus homo, atque ipsomet loco nova Jerusalem. Illud vero, quod de aversione à Deo dictum est, ex præcedentibus abunde revincitur, cum in obnoxiiis originario peccato sit virium omnium inordinatio; imago Dei subiecta dæmoni, tota, inquit Augustinus, natura turbata. Rursus nec peccatum actuali naturalia prorsus tollit, cui tamen respondet gehennæ supplicium. Ac tandem, cum naturalia bona sint medium, ipse autem Deus finis ultimus creaturæ rationalis, atque ut D. Thomas docet 1. 2. q. 71. art. 6. ad 3. aversio à fine omnes alias inordinationes secum afferat, fieri non potest, ut qui avertitur à Deo, in recto ordine erga res creatas sese contineat.

Tandem sunt aliqua argumenta pro illis pueris, quos optarent parentes ad baptismum perducere, sed in utero matrum præfocantur, vel statim ac nati sunt moriuntur priusquam sacro lavacro abluantur. Quos diximus Gerasonem cum aliis perpauca cœlestis patriæ civibus accensere. Pro qua opinione hæc possent proferri. Primum, *voluntas*, ut fert commune proloquium, *reputatur pro facto*, & aliud, *Ad impossibile nemo tenetur.* Insuper: In pueris ante usum rationis locum habet baptismus sanguinis, cum inter martyres habeamus omnes infantes, quos Herodes Berthelemi interemit: ita potest illis prodesse baptismus flammis, scilicet votum, ac desiderium parentum. Item fides Elisabeth promeruit, ut Joannes Baptista sanctificaretur in utero. Præterea liberi Judæorum ante diem octavam sine circumcisione morientes haudquaquam Divina lege damabantur; ideoque privatio sola sacramenti in necessitate non ducit ad perditionem. Tandem effectus sacramenti impletur invisibiliter, cum *mysterium baptismi non contemptus religionis, sed articulus necessitatis excludit*, ait Augustinus lib. 4. de baptismo contra Donatistas cap. 21. Ambros. in Orat. de obitu Valentiniani, Innoc. III. in cap. *Aposto-*

12.  
Adducuntur  
reliquæ Ob-  
jectiones.



*Apostolicam*, & Divus Bernardus epistola 77.

Jam diximus supra hanc Gersonis opinionem fallam esse, & fere ab omnibus refutari, quoniam & Evangelium Christi, & Concilia, & Patres non renatos baptismo excludunt à regno Dei. Nec votum parentum potest infantibus opitulari, quoniam spiritus ubi vult spirat, nec beneficia liberrimæ Dei voluntatis pendunt ab hominum desiderio: sacramentis autem sunt vi solius Divinæ institutionis conjuncta. Eam ob rem Augustinus jure negat connumerandos inter filios Dei pueros decedentes sine regenerationis sacramento, etiam si moriantur, paratis ministris, ac parentibus festinantibus, eoquod non sint de numero prædestinatorum, quos secundum propositum elegit Deus ante mundi constitutionem. Sed de his alibi. Nunc ad argumenta, quæ adversus hæc dicta de parvulorum damnatione militant, ex ordine respondendum est. Ac prima ratio, uti excusat parentes qui vellent filios renasci, ita non prodest pueris qui voluntatem propriam non habent. Neque hi damnantur, quod non accesserint suomet neglectu ad baptismum, quod exequi non potuerunt, sed quoniam traxerunt ex Adam iniquitatem. Altera eliditur, quoniam in martyrio in se recipiunt infantes stigmata Salvatoris & sanguinem suum ad confirmandam fidem effundunt, ideoque merito, ut suos recipit Ecclesia fidelium. Voluntas autem parentum non est voluntas natorum. *Redimens enim terram Salvator per crucem & in latere vulneratus sanguinem & aquam emisit, ut alii quidem pacis tempore in aqua baptizarentur, alii vero tempore persecutionis propriis sanguinibus baptizarentur*, inquit Catechesi 111. Joannes Jerosolymitanus. Retorquetur & illa argutiuicula hoc pacto: Martyrium parentum nihil prodest natis, qui martyres non occumbunt: Igitur votum parentum non prodest filiis, qui votum illud minime eliciunt. De Joanne Baptista videtur esse opinio Augustini, fuisse quidem repletum Spiritu Sancto in utero, & sanctificatum in maternis visceribus, ut præconem Christi se gereret; sed nondum exornatum ea sanctitate, quæ vinculum solvit successionis obnoxia, id est, repletum per Spiritus Sancti gratiam dono prophetiæ, sed noxa originali adhuc obstructum,

priusquam circumcideretur octavo die. Quod Augustinus non solum scripsit Epist. 57. nunc 187. ad Dardanum, sed etiam lib. 4. Operis imperfecti contra Julianum num. 133. De qua sententia perlegendæ sunt Norisianæ Vindiciæ cap. 5. §. xi. Responderi tamen potest, quod de Præcursoris exultatione & prophetandi munere docet in eadem Epistola S. Doctor, privilegia Joannis habenda esse in miraculis Divinæ potentia, non trabenda ad humanam exemplar naturæ, & de illo mirabiliter prædicari, quod in aliis non invenitur.

Memorata ad Dardanum Epistola cap. 10. num. 33. singulare suppeditat argumentum, quo non solum evincitur adversus Gersonem vota prægnantium matrum non præstare salutem pueris mortuis in utero ipsarum, sed etiam adversus recentiores quosdam irritum esse baptismum eis collatum priusquam illinc egrediantur. *Quod si quisquam dicit jam esse natum hominem, etiam cum adhuc est in utero matris, testimoniumque addibet ex Evangelio, quia dictum est ad Joseph de prægnante Virgine Domini Matre, Quod enim in ea natum est de Spiritu Sancto est: nunquid nam huic nativitati accedit secunda nativitas? Alioquin non erit jam secunda, sed tertia. Dominus autem cum hinc loqueretur, Nisi quis, inquit, renatus fuerit de novo, eam scilicet computans primam nativitatem, quæ fit matre pariente, non concipiente atque prægnante, quæ fit ex ea, non quæ fit in ea. Neque enim renatum dicimus hominem, quem mater peperit, tanquam iterum natus sit, qui jam semel natus fuerat in utero: sed illa nativitate non computata quæ gravidam facit, natus dicitur homo partu, ut possit renasci ex aqua & Spiritu. Hæc vero, cum tam aperta sint, & duplicem quæstionem dirimant, non erant prætermittenda. In veteri lege quemquam sanctificatum sine aliquo sacramento, sive circumcisio fuerit, sive aliud ignotum, negat in eadem Epistola S. Pater. Num itaque pueri ante diem octavum decedentes salutem æternam consequerentur, incertum omnino est; ac nisi eis subventum erat vel parentum sacrificio, vel alio gratiæ instrumento, certissime credimus condemnatos. Imo solam in sacris literis Circumcisionem invenimus, ob quam Deus perpercerit infantibus, ut exemplum commonstrat filii Sephoræ, ac Mpyß, cap. 1v. Exodi*

13. Ac refutatur.



di vers. 25. Diximus quippe in primo capite hujus libri, non solum in signum populi Dei, verum etiam in remedium originalis peccati Circumcisionem fuisse institutam. Nihil ergo prohibet, quin pueros omnes non circumcisos, quorum eadem erat cum decedentibus in uteris matrum originalis culpa & naturæ conditio, asseramus fuisse simili, rectissimoque judicio damnatos. In quarto denique libro de Baptismo cap. 21. docet S. Pater impleri invisibiliter effectum baptismatis, cum exterius sine contemptu prætermittitur, & valet quod ait Apostolus, *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem*, videlicet in adultis ob fidei credulitatem & animi præparationem. Idem docet Innocentius in cap. *Apostolicam*, de Presbytero non baptizato, qui tamen Ecclesiæ diu humiliter ministraverat, eique se devovisset suscipiens regenerationis lavacrum, ubi accepisset

se non renatum. Eadem est in Epistola 77. doctrina Divi Bernardi. Hujusmodi ergo testimoniis nequit comprobari salus illorum, qui gratia fidei, ac animi præparatione sunt destituti. Atque hæc dicta sint de Originaria labe, & de anima non renatorum infantium:

*Quæ, quia materiam peccati ex fomite carnis  
Confociata trahit, necnon simul ipsa  
fodali  
Est incentivum peccaminis; implicat  
ambas  
Vindex pæna reas, peccantis mente  
sub una,  
Peccandique cremat socias cruciatibus  
æquis.*

His itaque verbis ex Prudentii Apotheosi excerptis finem libro tertio decimo constituimus.



DE